

Rekenkamer Metropool Amsterdam

Jaarverslag 2017

22 mei 2018

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Missie van de rekenkamer	7
1.2	Indeling en opzet	7
2	Beleidsvisie	9
3	Resultaten	11
3.1	Wat is er afgesproken?	11
3.2	Wat is er gedaan voor Amsterdam?	12
3.3	Wat is er gedaan voor Zaanstad?	20
3.4	Overzicht van de prestaties	21
3.5	Ontwikkelen onderzoeksprogramma's	22
3.6	Overige activiteiten	23
3.7	Wat heeft het gekost?	24
4	Paragrafen	26
4.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	26
4.2	Financiering	26
4.3	Overlegorgaan RMA	27
4.4	Beleids- en organisatieontwikkeling	27
4.5	Bedrijfsvoering	27
5	Jaarrekening	31
5.1	Programmarekening	31
5.2	Toelichting op het overzicht van baten en lasten	31
5.3	Balans	36
5.4	Toelichting op de balans per 31 december 2017	36
5.5	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	40
	Overige gegevens van de jaarrekening	41
	Vaststelling jaarverslag en resultaatbestemming	41
	Controleverklaring van onafhankelijke accountant	42

Voorwoord

Vanaf 2005 hebben de gemeenten Amsterdam en Zaanstad gezamenlijk een rekenkamervoorziening. Vanaf 1 juni 2010 vindt de samenwerking plaats op basis van een gemeenschappelijke regeling. De gemeenschappelijke regeling heeft als naam Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA) en stelt jaarlijks de eigen begroting en jaarverslag vast. Ook stelt de RMA, na consultatie van de gemeenteraden, zelf de onderzoeksprogramma's vast.

In dit jaarverslag worden kort de projecten die dit jaar door ons voor Amsterdam en Zaanstad zijn uitgevoerd, besproken. De bijbehorende rapporten en rekenkamerbrieven zijn op onze website te vinden. In het slothoofdstuk van dit verslag is de financiële verantwoording over 2017 te vinden.

Op 1 juni 2016 is een nieuwe periode van 6 jaar ingegaan voor de RMA. 2017 is het eerste volledige jaar van deze beleidsperiode en tegelijk ook het laatste volledige jaar van de huidige gemeenteraden.

Aan het eind van deze raadsperiode zou ik alle raadsleden in de raden van Amsterdam en Zaanstad willen bedanken voor de goede samenwerking en het in mij gestelde vertrouwen. Voor het goede functioneren van een rekenkamer is inbedding in de lokale politiek belangrijk. Natuurlijk ook dank aan mijn directe gesprekspartners in de politiek voor hun regelmatige feedback: het presidium van de gemeente Amsterdam, het Overlegorgaan RMA, de Klankbordgroep van raadsleden uit de stadsdelen, de Auditcommissie in Zaanstad en de rekeningencommissie van de gemeente Amsterdam. Tot slot, maar niet in de laatste plaats een woord van dank aan de griffies voor hun steun bij het goed laten landen van ons werk bij de raden.

Amsterdam, 22 mei 2018

dr. J.A. de Ridder
bestuurder / directeur Rekenkamer Metropool Amsterdam

1 Inleiding

1.1 Missie van de rekenkamer

De Rekenkamer Metropool Amsterdam verricht onderzoek om de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad te helpen bij hun controlerende taak. Het onderzoek richt zich op doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gemeentelijk bestuur en beleid en de wijze waarop het beleid wordt uitgevoerd.

De rapporten van de rekenkamer zijn bedoeld voor de gemeenteraad en bestuurscommissies van Amsterdam en de gemeenteraad van Zaanstad. De rapporten zijn openbaar. Door actief de kennis uit te dragen die via het uitgevoerde onderzoek is verkregen, wil de rekenkamer een bijdrage leveren aan goed openbaar bestuur.

De rekenkamer wil zelf ook een doelmatige en doeltreffende organisatie zijn, die open en controleerbaar haar werk verricht. Met dit jaarverslag willen wij daaraan bijdragen.

1.2 Indeling en opzet

Bij het opstellen van het jaarverslag zijn de richtlijnen van het *Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten* (BBV) in acht genomen. Het jaarverslag begint met een beleidsmatige verantwoording, waarbij ingegaan wordt op de beleidsvisie van 2016-2022 en de onderzoeken die in 2017 jaar zijn uitgevoerd. Daarna volgen de gebruikelijke paragrafen. De financiële verantwoording over 2017 vindt plaats met behulp van de programmarekening en de balans.

2 Beleidsvisie

Voor de periode 2016-2022 heeft de rekenkamer een beleidsvisie ontwikkeld. De beleidsvisie is, evenals al onze rapporten, via onze website in te zien en te downloaden. De wijze waarop de rekenkamer onderzoeken uitvoert en communiceert met de buitenwereld zijn uitgewerkt in het *Handboek RMA*.

De taak van de rekenkamer is verankerd in de *Gemeentewet*. Binnen dit kader kan de rekenkamer accenten leggen. De ideeën over haar werkzaamheden legt de rekenkamer neer in beleidsvisies. Voor de periode 2016-2022 is de beleidsvisie "*Navolgbaar rekenen op de participatiesamenleving*" vastgesteld. Hierin speelt de rekenkamer in op de veranderde context bij gemeenten als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein, waarin de gemeenten worden geacht de nieuwe taken uit te voeren volgens het gedachtegoed van de participatiesamenleving.

Een gemeente die haar werk vorm wil geven met partners kan niet alles zelf onder controle hebben. Toch blijft de besteding van publieke middelen vragen om het afleggen van verantwoording. Dit blijkt in de praktijk lastig. Gebrekkige en weinig transparante verantwoording ondergraaft uiteindelijk het draagvlak voor het handelen van de overheid. Voor de nieuwe beleidsperiode 2016-2022 speelt het begrip "verantwoorden" daarom een belangrijke rol in het onderzoek van het RMA. Het gaat daarbij om de vraag of de effecten van de besteding van publieke middelen maatschappelijk zichtbaar zijn.

Bij de jaarlijkse selectie van onderzoeksonderwerpen weegt de rekenkamer mee of deze relevant zijn voor de vijf thema's die zij onderscheid met betrekking tot verantwoorden:

- *Verantwoorden bij vrijheid*: ook ruime beleidskaders vragen om een inzichtelijke verantwoording van de besteding van belastinggeld;
- *Verantwoorden bij samenwerking*: geld dat samen met andere overheden en particuliere organisaties wordt besteed moet ook goed worden verantwoord;
- *Verantwoorden bij inzet burgers*: publieke middelen die burgers in het kader van de participatiemaatschappij besteden, moeten passend worden verantwoord;
- *Feitelijk verantwoorden*: het verhaal over wat er gebeurt bij overheidsinterventies is belangrijk; maar naast *vertellen* blijft ook *tellen* belangrijk: smart-indicatoren zeggen niet alles, maar bieden wel houvast bij het verhaal;
- *Voor de burger verantwoorden*: de verantwoordingen van de overheid moeten ook inzichtelijk zijn voor de geïnteresseerde burger.

Daarnaast zijn er ook een aantal algemene criteria voor de keuze van uit te voeren rekenkameronderzoek zoals het maatschappelijk en financieel belang van een onderwerp, de risico's die op een specifiek beleidsterrein worden gelopen en een evenwichtige spreiding over de verschillende beleidsterreinen.

De rekenkamer voert verschillende soorten onderzoek uit. Naast regulier onderzoek (waarin diepgaand een bepaald onderdeel van het gevoerde beleid wordt onderzocht) onderscheidt de rekenkamer:

- opvolgingsonderzoek dat een paar jaar na publicatie van een rekenkamerrapport wordt uitgevoerd, waarbij wordt nagegaan of, en in hoeverre, invulling is gegeven aan de aanbevelingen die de rekenkamer destijds deed;
- uitbrengen van gevraagd of ongevraagd advies aan gemeenteraden, indien de rekenkamer daartoe aanleiding ziet;
- verzorgen van thematische publicaties of bijeenkomsten, waarbij aandacht wordt besteed aan de rode draad in projecten en geprobeerd wordt algemene lessen te trekken uit uitgevoerd onderzoek.

3 Resultaten

3.1 Wat is er afgesproken?

Jaarlijks stelt de rekenkamer onderzoeksprogramma's vast voor Amsterdam en Zaanstad. Hierin wordt vastgelegd welke nieuwe onderzoeken zijn geprogrammeerd en welke onderzoeken uit vorige onderzoeksprogramma's nog zullen worden afgerond. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de voorgenomen onderzoeksprojecten: de nieuwe projecten 2017 en de nog af te ronden projecten 2016 voor Amsterdam en Zaanstad.

Tabel 3.1 - Overzicht van projecten voor 2017

onderzoeks-programma	projecten	
Amsterdam 2017	<i>Mogelijke nieuwe onderzoeken</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • G4-onderzoek Maatschappelijke opvang • Publieksonderzoek Evenwichtig woningaanbod • Subsidieonderzoek Elektrische auto's • Onderzoek Reserve sociale firma's • Verzoekonderzoek Armoedebeleid • Brandweezorg in de Amsterdamse haven • Coalitieproject 1012 • Recreatieschap Spaarnwoude • Naleving <i>Wet toezicht accountantsorganisaties</i> door ACAM • Stadsverwarming • Verkoop gemeentelijk vastgoed • Burgerinitiatieven • <i>Wet maatschappelijke ondersteuning</i> 	
	<i>Opvolgingsonderzoeken</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Opvolgingsonderzoek Verwijderen van fietsen • Opvolgingsonderzoek Leegstand kantoren • Opvolgingsonderzoek Nazorg gedetineerden • Opvolgingsonderzoek Proceeskosten grondexploitaties 	
	<i>Afronding eerder toegezegde en al gestarte onderzoeken</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Inhuur van externen • Subsidie bewonersondersteuning • Financiële positie in Amsterdam 	
	Zaanstad 2017	<i>Mogelijke nieuwe onderzoeken</i>
		<ul style="list-style-type: none"> • Grip op subsidies • Beheersing grote projecten • Nader in te vullen op basis de uitkomst verkenningen

onderzoeks-programma	projecten
	<p data-bbox="582 459 1005 492"><i>Afronding onderzoeksprogramma 2016</i></p> <ul data-bbox="582 497 1236 571" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="582 497 829 530">• Quick scan HVC <li data-bbox="582 535 1236 571">• Grip op (gemeentelijke) samenwerkingsverbanden

Naast de genoemde projecten in tabel 3.1 werd in 2017 capaciteit gereserveerd voor de volgende activiteiten:

- Adviezen op basis van eerder uitgevoerd onderzoek
- Ad hoc onderzoek op verzoek van een gemeenteraad
- Ontwikkelen van twee onderzoeksprogramma's 2018 voor Amsterdam en Zaanstad

3.2 Wat is er gedaan voor Amsterdam?

In deze paragraaf beschrijven we de onderzoeken die we voor Amsterdam in 2017 hebben afgerond

- **Dak en thuislozen, Wachten op opvang, 14 december 2017**

Gelijktijdig met de rekenkamers van Den Haag, Rotterdam en Utrecht is een onderzoek

gestart naar *dak- en thuislozen*. Uit ons onderzoek bleek dat het voor daklozen en mensen met een psychiatrische problematiek niet eenvoudig is om in Amsterdam een opvangplaats te krijgen die past bij hun situatie. Het toegangsproces is complex en door gebrek aan opvangplaatsen moeten zij gemiddeld een jaar

wachten. Verandert hun situatie op enig moment nadat ze geplaatst zijn, dan worden cliënten opnieuw op een wachtlijst gezet. Het college heeft geen zicht op de effectiviteit van de ondersteuning en door het vele wachten en de tekortschietende ondersteuning wordt de zorg nodeloos duur en kunnen mensen hun situatie niet verbeteren. Onze aanbevelingen zijn onder meer gericht op het verbeteren van de ondersteuning aan dak- en thuislozen door hun positie te versterken, eerder hulpverlening en opvang te bieden en de keten en de informatievoorziening te verbeteren.

- **Evenwichtig woningaanbod, 14 december 2017**

Het rekenkamerpanel heeft eind 2016 het onderwerp *evenwichtig woningaanbod* gekozen als publieksonderzoek voor 2017. In het onderzoek onderzochten wij de onevenwichtigheden op de Amsterdamse woningmarkt. Er is onvoldoende woningaanbod dat past bij de vraag. De belangrijkste problemen doen zich voor bij

stellen met kinderen en lage of middeninkomens, eenoudergezinnen, huishoudens van vijf of meer personen en alleenwonenden ouder dan 35 jaar met een laag inkomen. De gemeentelijke overheid spant zich in om de problemen op te lossen. Veel

van de 65 door ons geïnventariseerde mogelijke instrumenten worden door de gemeente gebruikt. Echter met onvoldoende resultaat. Het gemeentelijk optreden kan op een aantal punten dan ook worden aangescherpt. Daarnaast zijn ook onconventionele oplossingen nodig die niet passen in het wettelijk kader of het huidige gemeentelijk beleid. Anders lijkt het bereiken van meer evenwicht op de woningmarkt nauwelijks haalbaar. Onze aanbevelingen omvatten de aanscherping van de inzet van bestaande instrumenten, maar vragen ook om na te denken over wenselijke veranderingen in wettelijke kaders en bestaand beleid op grond van een visie op de stad die Amsterdam wil zijn.

- **Opvolgingsonderzoek Proceskosten grondexploitaties, 14 december 2017**

De rekenkamer publiceerde in januari 2014 het rapport *Proceskosten grondexploitaties*. De belangrijkste conclusies uit dit rapport waren dat de proceskosten voor grondexploitaties sinds 2010 flink zijn gedaald, maar dat de vastgestelde budgetten wel werden overschreden. Wij zagen in 2014 een aantal knelpunten: het ramingsmodel voor proceskosten werkte nog niet

feilloos, de budgetten in de meerjarenprognose waren onvoldoende onderbouwd en er bestond een risico dat tussen de proces- en de uitvoeringskosten werd geschoven. In het opvolgingsonderzoek van december 2017 concludeert de rekenkamer dat drie van de vijf aanbevelingen volledig zijn opgevolgd. Eén aanbeveling is gedeeltelijk opgevolgd en één opvolging is nog in uitvoering. Voor het verder verbeteren van de beheersing van de proceskosten heeft de rekenkamer het college aandachtspunten meegegeven. Deze hadden betrekking op de beheersing van de proceskosten op het niveau van de gemeentebegroting, de individuele grondexploitaties en op de interne doorbelastingen (offerteniveau). In de bestuurlijke reactie geeft het college aan de aandachtspunten te onderschrijven, maar wat het concreet gaat doen en op welk moment is daarbij onvoldoende aangegeven.

- **Wta-beoordelingsonderzoek ACAM, 7 december 2017**

De rekenkamer is op basis van de *Gemeentewet* belast met het doorlopende toezicht op gemeentelijke accountantsdienst ACAM.¹ Hiertoe monitort de rekenkamer jaarlijks ACAM. In 2017 hebben wij een meer diepgaand beoordelingsonderzoek uitgevoerd.² In dit onderzoek is aandacht besteed aan controleaanpak van de gemeenterekening 2016, het kwaliteitsstelsel van ACAM en de controles van de grondexploitaties en het inkoopproces. Tevens is nagegaan of ACAM de aanbevelingen uit ons rapport van september 2013 heeft opgevolgd. In de rekenkamerbrief zijn de uitkomsten van ons Wta-beoordelingsonderzoek ACAM samengevat. De rekenkamer komt tot een positief oordeel maar ziet nog wel een aantal verbeterpunten. In het kader van hoor en wederhoor heeft de directeur ACAM aangegeven de aanbevelingen ter harte te nemen. De rekenkamerbrief is besproken in de rekeningencommissie.

- **Armoedebeleid, impact op kinderen, november 2017**

Het onderzoek naar het Amsterdamse armoedebeleid en de impact daarvan op kinderen is een onderzoek dat wij hebben uitgevoerd op verzoek van de gemeenteraad. Met het onderzoek wilden we inzichtelijk maken wie wel en wie niet profiteren van het gemeentelijke armoedebeleid. Verder wilden we zicht krijgen op de impact van enkele op kinderen gerichte maatregelen op het goed mee kunnen doen in de maatschappij. De

centrale onderzoeksvraag luidde: 'Welke doelgroepen maken gebruik van de armoedevoorzieningen van de gemeente Amsterdam en zorgen de voorzieningen er voor dat Amsterdamse kinderen beter kunnen meedoen?' We concludeerden dat de kindregelingen positieve effecten hebben op kinderen. Schoolprestaties worden positief beïnvloed door de

scholierenvergoeding in combinatie met de stadspas. We plaatsten wel kritische kanttekeningen bij de PC-regeling en zagen knelpunten bij het schoolzwemmen. Verder constateerde we een gebrek aan regie en overzicht bij de ambtelijke organisatie, waardoor men zich onvoldoende bewust was dat er veel minder extra geld bij de minima terecht kwam dan bij aanvang van de collegeperiode werd beoogd. We deden zeven aanbevelingen. Drie gericht op het vergroten van de impact van de regelingen, drie op het verkrijgen van meer grip op het armoedebeleid en één op het beter monitoren van effecten bij grote beleidswijzigingen.

¹ Dit toezicht is gericht op de kwaliteit van de uitgevoerde **wettelijke controles (gemeenterekening en jaarrekening waterschap AGV) en van het kwaliteitsbeheersingssysteem binnen de accountantsorganisatie.**

² Eens in de 6 jaar is zo'n diepgaand onderzoek verplicht. Met de rekeningencommissie is afgesproken dat we ten minste eens per 4 jaar een Wta-beoordelingsonderzoek bij ACAM uitvoeren.

- **Subsidies bewonersondersteuning en belangenbehartiging, juni 2017**

In het kader van de onderzoekslijn *Subsidies* zijn in 2017 de subsidieverstrekingen voor bewonersondersteuning en belangenbehartiging onderzocht. De hoofdconclusie was dat de gemeente de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van de subsidieverstrekingen voldoende heeft geborgd. Het zicht op de doelmatige besteding van de subsidies is evenwel nog onvoldoende. Daarnaast constateerde de rekenkamer dat het ontvlechtigingsproces van twee subsidieontvangende organisaties Huurdersvereniging Amsterdam (HA) en ASW (thans '!WOON') beter had gekund en er is nog geen sprake van een vruchtbare samenwerking tussen beide organisaties. Dit heeft tot gevolg dat de subsidiemiddelen niet optimaal worden besteed. Het onderzoek gaf aanleiding tot zes aanbevelingen. De aanbevelingen zijn zodanig geformuleerd dat ze niet alleen bruikbaar zijn voor de subsidies voor bewonersondersteuning en belangenbehartiging maar ook voor andere beleidsvelden waar jaarlijks periodieke subsidies worden verstrekt. In ons nawoord hebben we het belang van financiële kengetallen benadrukt. Deze kunnen inzicht verschaffen in de mate waarin een instelling efficiënt werkt.

- **Financiële positie gemeente Amsterdam, april 2017**

In april 2017 publiceerden we het onderzoek *Zicht op de financiële positie*. Om het voorzieningenniveau voor de inwoners op peil te kunnen houden en verder te verbeteren zijn gezonde gemeentefinanciën van groot belang. Uit dit onderzoek blijkt dat het nog erg moeilijk is om snel en compact een samenhangend beeld van de financiële positie van de gemeente Amsterdam te verkrijgen. Een samenhangend geheel van

kengetallen moet inzicht geven in verschillende aspecten, zoals de huidige financiële prestaties van de gemeente, de blootstelling aan risico's, de mogelijkheden om tegenvallers op te vangen, de financiële positie van verbonden partijen, maar ook in de toereikendheid van

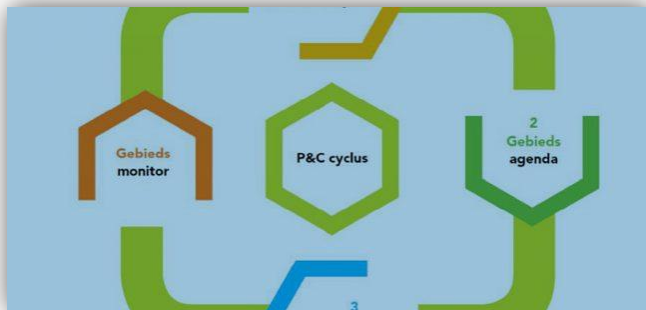
het gemeentelijke voorzieningenniveau. De hiervoor benodigde informatie is echter niet altijd beschikbaar of is soms onjuist. Ook wordt de informatie lang niet altijd goed toegankelijk gepresenteerd. Zo ontbreekt vaak een meerjarig perspectief en komt het ook nog voor dat duidingen van de gepresenteerde informatie ontbreken. Om de informatievoorziening over de financiële positie te verbeteren deden wij vijf aanbevelingen die door het college zijn overgenomen. Daarnaast hebben wij ter illustratie van een compacte en overzichtelijke presentatie van de financiële positie een dashboard gemaakt.

- **Begrotingscyclus stadsdelen, maart 2017**

Sinds 2015 maken de begrotingen van de bestuurscommissies integraal onderdeel uit van de programmabegroting van de stedelijke ambtelijke organisatie. Tegelijkertijd werken de stadsdelen samen met ondernemers, burgers en (maatschappelijke) organisaties op basis van gebiedsplannen. De gemeente doet voorkomen alsof de nieuwe P&C-cyclus en de gebiedscyclus naadloos in elkaar grijpen. Dit is niet het geval. De rekenkamer inventariseerde de volgende knelpunten:

- De gemeenteraad krijgt beperkt inzicht in de knelpunten uit de gebieden van de stad.
- De variatie in gebiedsplannen maakt de plannen minder inzichtelijk en de voortgang van activiteiten in gebieden is voor burgers lastig te volgen.
- De huidige werkwijze leidt bij de bestuurscommissies tot weinig flexibiliteit richting burger. Het budget sluit niet goed aan op de taken en problemen in een gebied: het budget staat vast ongeacht de groei en de opgave waar een gebied voor staat.
- Er is sprake van onduidelijkheid en stroperigheid in de ambtelijke organisatie van de gemeente Amsterdam. Te laat wordt duidelijk over hoeveel budget de bestuurscommissies kunnen beschikken.

De knelpunten zijn uitgebreid besproken in de raadscommissie Financiën en de gemeenteraad. Diverse partijen vroegen de wethouder de suggesties van de rekenkamer voor een stelpost of een apart 'begrotingsprogramma gebiedsgericht werken' te betrekken bij de verdere uitwerking van het bestuurlijk stelsel. Ook werd positief

gereageerd door zowel raad als wethouder op het idee om 1 keer per jaar de verantwoording van de gebiedsplannen in een speciale vergadering van de gemeenteraad vast te stellen waaraan ook vertegenwoordigers van de bestuurscommissies (of adviescommissies) deelnemen.

- **Externe inhuur, maart 2017**

De rekenkamer heeft in 2014 een verkenning afgerond naar de inhuur van externen door de rve ICT. De uitkomsten van deze verkenning waren voor de rekenkamer aanleiding voor het onderzoek naar het *Externe Inhuurbeleid* van de gemeente Amsterdam.

De hoofdconclusie van dit onderzoek was dat van integraal en samenhangend inhuurbeleid bij de gemeente Amsterdam nog geen sprake was. Het beleid werd door de rekenkamer getypeerd als onvolkomen, complex en warrig. Andere conclusies waren:

- De doelmatigheid en doeltreffendheid van het inhuurbeleid kan niet worden vastgesteld. Er zijn op basis van de praktijk wel vraagtekens te plaatsen. Prestatiedoelen worden vaak niet bereikt, procedures rond inhuur zijn weinig efficiënt, de ingehuurde kennis wordt niet systematisch in de organisatie geborgd en er worden geen kosten-batenanalyses gemaakt.

- Er zijn veel regels en afspraken. De twee belangrijkste documenten die de praktijk moeten sturen – de gedragscode en het protocol externe inhuur– verschillen echter inhoudelijk van elkaar en spreken elkaar soms tegen.
- De verantwoording over externe inhuur aan de gemeenteraad is onvoldoende. De informatie in de begroting voorspelt de werkelijke kosten van externe inhuur slecht. Sinds 2010 wordt de begroting stelselmatig overschreden. Vanaf 2013 neemt ook de informatiewaarde van de begroting en de jaarrekening af. Met als absoluut dieptepunt 2015.

De rekenkamer heeft vijf aanbevelingen geformuleerd om te komen tot goed beleid en een adequate informatievoorziening, opdat in de toekomst doelmatige en doeltreffende inhuur wel mogelijk en controleerbaar is. Daarnaast adviseerde zij de raad om tijdelijk extra rapportages via de regeling risicovolle projecten te vragen. Het college wees dit voorstel af, omdat naar zijn mening in de vastgestelde bestuursopdracht ‘flexibele inzet van medewerkers en externe inhuur’ de gewenste verbeteringen al voldoende zijn geborgd.

Tabel 3.2 (zie paragraaf 3.4) geeft een beeld van de doorwerking van de hiervoor vermelde onderzoeken.

Verder heeft de rekenkamer nog de volgende activiteiten uitgevoerd die eveneens op de website openbaar zijn gemaakt en in veel gevallen ook ter kennisname zijn verzonden aan de gemeenteraad.

- **Vergunningverlening passagiersvaart - een reconstructie, december 2017**

Op het verzoek van de gemeenteraad om ‘het gehele proces rond de passagiersvaart sinds de Nota Varen (2013) tot nu’ te onderzoeken hebben wij positief gereageerd. Het onderzoek is gestart met een verkenning waarin de relevante gebeurtenissen in beeld zijn gebracht. Uit de reconstructie bleek dat een uitspraak van de Raad van State (juni 2017) een belangrijke pijler onder het Amsterdamse vaarbeleid (Nota Varen van 2013) weg sloeg, waardoor de gemeente in 2018 een nieuw vaarbeleid moet ontwikkelen. In die context vinden wij het minder zinvol om in aanvulling op de reconstructie nog onderzoek te doen naar het inmiddels achterhaalde beleid. We zien op grond van de verkenning wel enkele andere zinvolle mogelijkheden voor onderzoek dat we in 2018 gaan uitvoeren:

- Vergunningsstelsels en de *Dienstenwet*
 - Vertaling wensen gemeenteraad naar relevante gunningscriteria en toetsing
- Een definitieve keuze van de onderzoeksrichting zal na gesprekken met raadsleden worden gemaakt.

- **Brief inzake opvolgingsonderzoek Leegstand Kantoren, december 2017**

In maart 2013 publiceerden we een onderzoek naar de transformatie van leegstaande kantoren. In 2016 zijn we een opvolgingsonderzoek gestart, dat tot een interne notitie heeft geleid. In een brief aan de gemeenteraad is toegelicht waarom we hebben besloten om af te zien van de verdere uitvoering van het opvolgingsonderzoek. Dit is vooral gebeurd omdat de kantorenmarkt er volstrekt anders uitziet dan vier jaar geleden. De

leegstand van kantoren is inmiddels lager dan vier jaar geleden en zal waarschijnlijk nog verder dalen. Wel constateerden we dat de zogenaamde informele kantorenlocaties steeds belangrijker worden. Dit onderwerp zal daarom in de komende jaren onze aandacht houden.

- **Interactieve kaart en enquête project 1012, november 2017**

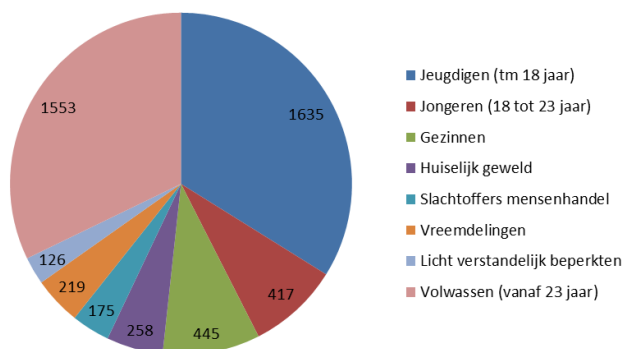
Bijna 10 jaar geleden is de gemeente Amsterdam gestart met een ambitieuze aanpak van

het postcodegebied 1012: het oude centrum van Amsterdam dat onder meer bestaat uit de Wallen. Nu Project 1012 bijna ten einde loopt onderzoekt de rekenkamer in hoeverre dit langlopende project de gestelde doelen heeft bereikt. In het kader van dit onderzoek hebben wij voor de periode 2008 -

2017 de ontwikkeling van het aantal raambordelen, coffeeshops, winkels, restaurants en andere functies zichtbaar gemaakt via een interactieve kaart van de gebieden rondom de Oude Kerk en de Damstraat. Deze kaart is vanaf november 2017 op onze website te raadplegen. Daar kan de ontwikkeling per pand met onder andere foto's worden gevolgd. In aansluiting daarop hebben wij eind 2017 een enquête gehouden waarin Amsterdammers hun mening hebben kunnen geven over functieveranderingen van diverse panden in deze twee gebieden. Eind januari 2018 hebben wij de gemeenteraad via een tussentijdse rapportage op de hoogte gebracht over het feitelijk verloop van Project 1012. Het eindrapport verwachten we eind juni 2018 te zullen uitbrengen.

- **Verkenning maatschappelijke opvang, juni 2017**

Gelijktijdig met de rekenkamers van Den Haag, Rotterdam en Utrecht is een onderzoek gestart naar de maatschappelijke opvang. Ter voorbereiding van op het G4-onderzoek naar dak en thuislozen heeft de rekenkamer een verkenning uitgevoerd. Daarbij is geïnventariseerd welke opvangketens voor daklozen naast de opvangketens voor beschermd wonen bestaat. Uit de

verkenning blijkt dat de gemeente Amsterdam op 1 januari 2017 circa 4.800 daklozen

opving in acht verschillende opvangketens (zie figuur) en dat circa 2.100 personen in beschermd wonen zaten. De resultaten van de verkenning zijn op 23 juni 2017 aan de raad ter informatie gezonden. In het betreffende rapport was tevens de onderzoeksopzet opgenomen voor het G4-onderzoek naar dak en thuislozen.

- **Recreatieschap Spaarnwoude, september 2017**

Op 20 september is het rapport over het functioneren van het recreatieschap Spaarnwoude openbaar geworden. Dit was een gezamenlijk onderzoek van de rekenkamer(commissie)s van de participerende gemeenten Amsterdam, Haarlem, Velsen, Haarlemmerliede en Spaarnwoude en Haarlemmermeer en de provincie Noord-Holland. Het onderzoek is grotendeels uitgevoerd door de Randstedelijke Rekenkamer (Provincie Noord-Holland). Uit het onderzoek blijkt dat het recreatieschap – ondanks ingezette beheersmaatregelen – kampt met een aantal problemen, waarvan de financiële dekking op de lange termijn de voornaamste vormt. De belangrijkste aanbeveling aan het Algemeen Bestuur is het opstellen van een door alle participanten gedragen langetermijnvisie. Hierin zal een integrale afweging moeten worden gemaakt tussen natuur en recreatie en het gewenste niveau van beheer en onderhoud. Ook zal daarbij moeten worden aangegeven hoe de hiermee gepaard gaande exploitatiekosten en investeringen structureel gefinancierd zullen worden. Vanwege hun kaderstellende rol is het van belang dat ook de achterliggende gemeenteraden en Provinciale Staten nauw betrokken worden bij deze strategische keuzes.

- **Open data canonherziening einde tijdvak - gemeentelijke aanbiedingen, april 2017**

In aanloop naar de overstapregeling van voortdurende naar eeuwigdurende erfpacht heeft de fractie van D66 de rekenkamer vragen gesteld over het onderzoek Canonherziening einde tijdvak – gemeentelijke aanbiedingen onderzocht (2012). In dat onderzoek zijn we ingegaan op het verschil tussen de grondwaarde en de jaarlijkse canon zoals die door de gemeente zijn vastgesteld en zoals die door de drie deskundigen zijn vastgesteld. Het college heeft bij de onderbouwing van de overstapregeling en raadvragen daarover diverse malen gebruik gemaakt van dit onderzoek van de rekenkamer. De rekenkamer heeft op 6 april 2017 de gemeenteraad geïnformeerd over de antwoorden op deze vragen, waaronder over het verschil tussen de waardevaststelling door de gemeente en door de deskundigen (25,4%). Aanvullend hebben wij op onze website de onderzoeksdata uit 2012 als open data ter beschikking gesteld. Deze data is ook raadpleegbaar op de kaart van Amsterdam zodat inzicht wordt gegeven waar de onderzochte woningen zich in Amsterdam bevinden.

3.3 Wat is er gedaan voor Zaanstad?

In 2017 rondde de rekenkamer de volgende projecten voor Zaanstad af.

- **'Quick scan'-onderzoek Opvolging aanbevelingen aansturing HVC, november 2017**

In 2014 zijn door rekenkamers en rekenkamercommissies onderzoeken uitgevoerd naar de aansturing van de Huisvuilcentrale HVC. De rekenkamer Zaanstad heeft in gezamenlijkheid met de rekenkamercommissies Beverwijk, Den Helder, Dronten, Heerhugowaard, Lelystad, Noordoostpolder en Texel onderzocht in hoeverre de aanbevelingen uit de betreffende onderzoeken zijn opgevolgd. Het gemeenschappelijke rapport *Stand van zaken uitvoering aanbevelingen HVC* van november 2017 laat zien dat Zaanstad al onze aanbevelingen heeft opgevolgd. Het college heeft in de beleidsnota *Toekomstvisie HVC* vermeld hoe het met de aanbevelingen is omgegaan. De beleidsnota is uitgebreid in het Zaanstad Beraad en door de gemeenteraad besproken en vastgesteld.

- **Grip op samenwerkingsverbanden, september 2017**

Gemeenten voeren steeds meer taken in samenwerking met anderen uit. Dit maakt het

voor raadsleden lastig om overzicht en grip daarop te houden. De rekenkamer onderzocht hoe dit in Zaanstad is. Wij concluderen dat het Zaans college de raad doorgaans op voldoende wijze ondersteunt en de raad overwegend grip heeft op samenwerkingen. Sommige gemeenten zien de gemeente

Zaanstad als een voorloper op het gebied van samenwerkingsverbanden. Toch kan het nog beter. Het college en raad hebben nog onvoldoende aandacht voor de uitdaging van de toekomst. Wil Zaanstad zijn positie als voorloper behouden dan is het nodig om de grip op samenwerkingen ook toekomstbestendig te maken. De rekenkamer signaleert drie knelpunten die daarom aandacht vragen:

- Nieuwe vormen van samenwerking stellen andere eisen aan de rol van het college en de raad;
- De structurele informatie in de gemeentelijke jaarstukken biedt nog te weinig praktisch houvast;
- De raad is nu vaak alleen reactief en vooral betrokken bij publiekrechtelijke samenwerkingsverbanden.

Bij de behandeling van het rapport in de raad werd het advies van de rekenkamer om het college met een concrete uitwerking van de aanbevelingen te laten komen unaniem door de raadsleden ondersteund. Het college zegde toe voor 2018 te komen met een raadsinformatiebrief met daarin een plan van aanpak voor de uitvoering van de

aanbevelingen en een eigen evaluatie. Het plan van aanpak is op 13 december 2017 naar de raad gestuurd, de evaluatie volgt in het eerste kwartaal van 2018.

Tabel 3.2 (zie paragraaf 3.4) geeft een indruk van de doorwerking van de voor Zaanstad uitgevoerde onderzoeken.

3.4 Overzicht van de prestaties

Tabel 3.2 geeft een indruk van de geleverde prestaties in 2017 aan de hand van de in 2017 afgeronde onderzoeken.

Tabel 3.2 - Doorwerking van de in 2017 gepubliceerde rapporten en rekenkamerbrieven

Amsterdam	doorwerking (*)				extra
	A	B	C	D	
Dak en thuislozen – Wachten op opvang, december 2017	++	++	+	++	1
Evenwichtig woningaanbod, december 2017	++	++	++	++	2
Opvolgingsonderzoek proceskosten grondexploitaties, december 2017	+	+/-	+	-	
Wta-beoordelingsonderzoek ACAM, december 2017	++	-	-	-	
Armoedebeleid, impact op kinderen, november 2017	++	++	++	++	3
Subsidies bewonersondersteuning en belangenbehartiging, juni 2017	++	+	++	+	4
Financiële positie gemeente Amsterdam april 2017	++	+	+	+/-	5
Begrotingscyclus stadsdelen, maart 2017	++	++	++	-	6
Externe inhuur, maart 2017	++	++	++	++	7

Zaanstad					
Quick scan onderzoek opvolging aanbevelingen aansturing HVC, november 2017	++ ³	+	-	-	
Grip op samenwerkingsverbanden, september 2017	++	-	++	-	

Legenda:

- A. Behandeling raadscommissie(s) (in Zaanstad behandeling in Zaanstad Beraad)
- B. Behandeling gemeenteraad
- C. (Expliciete) raadssteun voor aanbevelingen/aandachtspunten
- D. Externe publiciteit

++ = uitgebreid; + = normaal; +/- = beperkt; - = niet; n.v.t. = niet van toepassing

³ Het college heeft over de opvolging van de aanbevelingen gerapporteerd in de beleidsnota *Toekomstvisie HVC*. Deze nota is uitgebreid in het Zaanstad beraad en raad behandeld.

Amsterdam

- 1) De rekenkamer heeft een artikel gepubliceerd in Sociaal Bestek (februari 2018) en een bijdrage verzorgd op een bijeenkomst voor Opvangorganisaties uit de G4-gemeenten. Tevens is een artikel verzorgd voor blad the European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA).
- 2) Publiekspresentatie in Pakhuis de Zwijger waarbij diverse raadsleden een bijdrage hebben geleverd aan het debat.
- 3) Ter voorbereiding op de behandeling van het rapport in de raadscommissie is een technische sessie georganiseerd. Op de website van Platform31 is rapport vermeld als een 'must read'-document. De Flevoparkschool heeft naar aanleiding van het rapport scholierenvergoeding en stadspas nogmaals onder de aandacht van ouders gebracht.
- 4) Bij de raadscommissie Wonen waren vier insprekers voor het rapport: 3 (oud-) bestuurders van betrokken gesubsidieerde instellingen en een burger.
- 5) Dit is het eerste onderzoek van de rekenkamer dat is gepubliceerd via een zogenaamde miniwebsite.
- 6) Brieven van de bestuurscommissies Nieuw-West en Zuidoost aan de raad met het advies de aanbevelingen over te nemen. Er is een motie aangenomen om de bestuurscommissies meer middelen te geven waar zij flexibel over kunnen beschikken. In begroting 2018 wordt expliciet verwijzen naar de aanbevelingen van de rekenkamer.
- 7) Tijdens dit onderzoek hebben we gesproken met raadsleden vanuit alle fracties om helder te krijgen welke doelstellingen bij externe inhuur relevant zijn en welke dilemma's daarbij kunnen spelen. Naast de lokale media heeft het onderzoek ook in de landelijk media veel aandacht gehad.

3.5 Ontwikkelen onderzoeksprogramma's

Voor het uitvoeren van onderzoeken ontwikkelt de rekenkamer jaarlijks twee onderzoeksprogramma's. Eén voor Amsterdam en één voor Zaanstad. Vanaf 2016 is voor de stadsdelen geen apart programma meer ontwikkeld, maar worden alle Amsterdamse onderzoeken opgenomen in het onderzoeksprogramma van de gemeente Amsterdam. Het ontwikkelen van onderzoeksprogramma's is een redelijk omvangrijke taak aangezien dit zorgvuldig moet gebeuren. In 2017 hebben wij aan de ontwikkeling van de twee onderzoeksprogramma's 2018 in totaal 88 dagen besteed. Dit is inclusief de uren van de medewerkers voor het volgen van het publieke en politieke debat gedurende het jaar. Elke medewerker heeft daarbij een bepaald aandachtsgebied. Daarnaast wordt er voor Amsterdam aan het einde van het jaar onder het burgerpanel met ruim 1100 leden een enquête uitgezet voor een onderwerp voor ons zogeheten publieksonderzoek. Ook staan we via onze website open voor directe signalen van burgers. Verkenningen in het lopende jaar spelen ook een rol bij het genereren van ideeën voor projecten. Omdat reageren op de actualiteit kan zorgen voor blinde vlekken, is een gespreide aandacht in de loop der jaren over verschillende beleidsterreinen ook een belangrijk aandachtspunt. Daarnaast baseert de rekenkamer zich op criteria en uitgangspunten die in de beleidsvisie zijn vastgelegd.

Om de onderzoeksprogramma's op te stellen worden in het najaar alle fracties gevraagd hun wensen kenbaar te maken. Voor het opstellen van de groslijst voor de gemeente Amsterdam is de rekeningencommissie voor ons eveneens een gesprekspartner. Bij de gemeente Zaanstad is dat de auditcommissie. Na de consultatieronden worden de programma's geschreven, vastgesteld en gepubliceerd op de website van de rekenkamer.

3.6 Overige activiteiten

Buiten het reguliere onderzoek was de rekenkamer in het verslagjaar 2017 op diverse andere terreinen actief:

- De bestuurder/directeur is voorzitter van de Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). Onderzoekers nemen deel aan de landelijke kenniskringen.
- De bestuurder/directeur participeert in een regulier overleg van de G4-rekenkamers en overlegt regelmatig met het college van de Algemene Rekenkamer, vertegenwoordigers van het ministerie van Binnenlandse zaken (BZK), VNG en raadslid.nu.
- De drie registeraccountants van de rekenkamer organiseerden drie bijeenkomsten van de Kenniskring Frederikspleinberaad, een platform voor kennisuitwisseling tussen accountants werkzaam bij lokale overheden en in de non-profit sector: Eén van de drie accountants heeft een presentatie verzorgd over privacy en de algemene verordening gegevensbescherming.
- Twee onderzoekers hebben een gastcollege verzorgd op 4 december 2017 bij de hogeschool Windesheim Zwolle over de controle op publieke middelen bij de lokale overheid.
- De directeur heeft bij de Erasmus Universiteit een college verzorgd als onderdeel van een cursus over rekenkameronderzoek over de toekomst van de rekenkamers en een projectleider over rechtmatigheid.
- Overleg met BZK over voorstellen werkgroep Depla ten aanzien van de vormgeving van het toezicht op gemeentelijke accountantsdiensten.
- Om van andere rekenkamers te leren heeft de rekenkamer Amsterdam intervisie georganiseerd, waaraan projectleiders deelnemen van de rekenkamers Den Haag, Rotterdam, Utrecht, de Randstedelijke rekenkamer en de Zuidelijke rekenkamer.
- We hebben drie bijeenkomsten georganiseerd met de rekenkamercommissies boven het IJ waarin kennis is uitgewisseld over allerlei aspecten betreffende rekenkameronderzoeken.
- Het organiseren van bijeenkomsten voor de studentenadviesraad. Tijdens de bijeenkomsten denken studenten mee over aspecten van rekenkameronderzoek. Ook verdiepen de studenten zich in onderwerpen die zich lenen voor een publieksonderzoek. De onderwerpen worden jaarlijks voorgelegd aan het burgerpanel.⁴

⁴ De studentenadviesraad (voorheen het studentenpanel) bestaat uit ongeveer 10 leden en biedt studenten een unieke kans om de rekenkamer en het openbaar bestuur beter te leren kennen. Jaarlijks worden er circa 5 á 6 bijeenkomsten gehouden en zijn er diverse individuele dan wel groepswijze taken waarmee de studenten aan de slag kunnen.

3.7 Wat heeft het gekost?

De kosten voor het voorbereiden en uitvoeren van het onderzoek bedroegen in 2017 ruim € 2 miljoen. Voor verdere details wordt verwezen naar de financiële verantwoording in de jaarrekening en dan met name naar de paragrafen 5.1 en 5.2.

Tabel 3.3 geeft inzicht in het aantal onderzoeksdagen, het productiviteitspercentage en de kostprijs per onderzoeksdag.

Tabel 3.3 - Aantal geschreven dagen door onderzoekersmedewerkers en de kostprijs per onderzoeksdag

verdeling ⁵	2017	2016
direct		
<i>Amsterdam (inclusief stadsdelen)</i>	1.899	1.864
<i>Zaanstad</i>	182	148
totaal direct	2081	2.012
totaal indirect	676	568
totaal aantal geschreven dagen, exclusief verlof	2.757	2.580
percentage direct	75,5	78,0
kostprijs per onderzoeksdag	€ 879	€ 862

In tabel 3.3 wordt met “direct” de tijd bedoeld die is besteed aan onderzoeksprojecten en overige activiteiten voor een gemeente, zoals het maken van onderzoeksprogramma’s. Bij indirect gaat het om de tijdsbesteding aan opleidingen, organisatie- en kennisontwikkeling (onderhoud handboek en interne werkgroepen), personeelsbeoordelingen, planningsactiviteiten, themabijeenkomsten, sociale activiteiten, verzorgen externe presentaties, etc. Het productiviteitspercentage van de onderzoekers is in 2017 ten opzichte van 2016 gedaald van 78,0 naar 75,5. Deze daling is voor een deel te verklaren door de ontwikkelactiviteiten van de interne werkgroepen. De rekenkamer streeft naar een productiviteitspercentage van ten minste 75%.

Verder laat de tabel zien dat de gemiddelde kostprijs van een onderzoeksdag € 879 bedraagt. Dit een stijging van 2% ten opzichte van 2016 (€ 862). In de kostprijs per onderzoeksdag zijn zowel de directe programmakosten als ook de overheadkosten van de rekenkamer opgenomen⁶.

Tabel 3.4 laat zien hoe de bestede onderzoekstijd tussen Amsterdam en Zaanstad procentueel is verdeeld.

⁵ De bestede tijd aan RMA-projecten is aan beide gemeenten toegerekend in verhouding tot de jaarlijkse gemeentelijke bijdragen.

⁶ De incidentele kostenpost vanwege het niet doorbelasten van de indexering aan gemeenten (€ 9.860) en de kosten van langdurig zieken (€ 88.832) zijn bij de kostprijsberekening buiten beschouwing gelaten.

Tabel 3.4 - Verdeling onderzoekstijd in procenten

verdeling	2017	Periode 2016-2017	norm
Amsterdam (inclusief stadsdelen)	91,5%	92,1%	90,8%
Zaanstad	8,5%	7,9%	9,2%

Bij de onderzoeksdagen gaat het zowel om tijd die in 2017 is besteed aan projecten die zijn afgerond in 2017 als om projecten waaraan wel is gewerkt, maar die eind 2017 nog niet zijn afgerond. De norm is gebaseerd op de verhouding van de jaarlijkse bijdragen die de rekenkamer ontvangt van Amsterdam en Zaanstad.⁷ In 2017 zijn er ten opzichte van de norm minder onderzoeksactiviteiten besteed aan Zaanstad. Compensatie kan de komende jaren plaatsvinden. Het streven is dat over een beleidsperiode van zes jaar de onderzoeksactiviteiten in verhouding tot de financiële bijdragen plaatsvindt. Na verloop van de zes jaren maakt de rekenkamer een voorstel voor een eindafrekening.⁸

Tabel 3.5 - Overzicht van het gemiddeld aantal dagen van de in 2017 afgeronde onderzoeken

soort projecten	aantal projecten	gemiddeld aantal dagen per project
grote projecten (meer dan 80 dagen)	8	224
kleine projecten (80 dagen of minder)	1	23
opvolgingsonderzoeken	2	40
onderzoeksprogramma's	2	44
bijzondere onderzoeken	6	48

Bij de eerste drie soorten projecten vindt regulier bestuurlijk hoor- en wederhoor plaats. Bij bijzondere onderzoeken is er veelal geen bestuurlijk wederhoor. Dit zijn bijvoorbeeld verkenningen en tussentijdse rapportages die op de website zijn geplaatst en veelal vooruitlopende op het definitieve rekenkamerrapport ook ter kennisname zijn gezonden aan de raad. Ook aan de raad gestuurde brieven en rapportages naar aanleiding van eerder gepubliceerde rapportages vallen onder deze categorie.

⁷ In 2017 heeft de gemeente Amsterdam voor verzoekonderzoeken een extra bijdrage van € 39.764 beschikbaar gesteld.

Hierdoor wijzigt de norm marginaal (cumulatief 2016-2017 90,9% Amsterdam en 9,1 Zaanstad).

⁸ De huidige beleidsperiode loopt van 2016 tot en met 2022. De 6-jaarlijkse eindafrekening vindt plaats op basis van de jaarrekeningcijfers 2021. Zie ook de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheering.

4 Paragrafen

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De risico's zijn minimaal. Er is een structurele dekking voor de reguliere kosten. De deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling hebben zich verbonden aan een bepaalde bijdrage voor een looptijd van zes jaar.⁹ Het grootste risico is dat een deelnemende gemeente de samenwerking via de gemeenschappelijke regeling opzegt. In 2015 hebben de beide gemeenteraden evenwel besloten om de huidige samenwerking vanaf medio 2016 voor 6 jaar voort te zetten. Daarbij is tevens besloten om de vaste jaarlijkse bijdragen voor 6 jaar te continueren waarbij de bijdrage wordt aangepast aan de loonontwikkeling. Gegeven deze herbevestiging van de samenwerking tussen Amsterdam en Zaanstad zal het risico van een uittredende gemeente zich voorlopig niet voordoen.

Het opzeggen van de samenwerking is evenwel niet primair een financieel risico van de rekenkamer. De medewerkers van het bureau van de rekenkamer hebben een ambtelijke aanstelling bij de gemeente Amsterdam. In de gemeenschappelijke regeling is bepaald dat de financiële gevolgen van een uittreding en de daarbij behorende verplichtingen van de uittredende gemeente door de raden worden vastgesteld na het horen van het lid van de rekenkamer. Hieruit leiden we af dat de kosten die samenhangen met een eventuele uittreding niet voor rekening van de rekenkamer komen, maar ten laste van de uittredende gemeente.

Voor het opvangen van schommelingen in de uitgaven streeft de rekenkamer ernaar om een algemene reserve aan te houden van ongeveer 15% van de te ontvangen jaarlijkse bijdragen.

Als kengetal voor het weerstandsvermogen schrijft het BBV voor de solvabiliteitsratio te vermelden. De solvabiliteitsratio van de RMA per 31 december 2017 bedraagt 70%. Dit percentage wordt berekend door het eigen vermogen van de RMA (exclusief het te bestemmen resultaat) uit te drukken in een percentage van het balanstotaal.

4.2 Financiering

De rekenkamer financiert de lopende exploitatie met de ontvangen bijdragen van de deelnemende gemeenten, kortlopende schulden en de opgebouwde reserves. De rekenkamer heeft geen langlopende leningen. Voor de afschrijvingskosten van de investeringen in herhuisvesting heeft de rekenkamer een bestemmingsreserve huisvesting gevormd.

Sinds 1 juli 2016 doet de rekenkamer via de gemeente Amsterdam mee aan het – door

⁹ De eerste beleidsperiode liep tot juni 2016. Op advies van de accountant en in afstemming met het Overlegorgaan RMA is besloten om de 6-jaarlijkse financiële eindafrekening, zoals bedoeld in artikel 11 van de Gemeenschappelijke Regeling Metropool Amsterdam, gelijk te laten lopen met de boekjaren. De vorige beleidsperiode 2010-2016 is financieel afgesloten in de jaarrekening 2015. De volgende eindafrekening zal aan de hand van de jaarrekening 2021 plaatsvinden.

het rijk verplichte - schatkistbankieren. Dit betekent dat alle aanwezige liquide middelen worden overgemaakt aan het Rijk. De rekenkamer beschikt over een bankrekening. De afdeling Treasury van de gemeente Amsterdam muteert sinds 1 juli 2016 bij elke mutatie onze bankrekening zodanig dat het saldo op € 0 uitkomt. Hierdoor is er een rekening-courantverhouding ontstaan met de gemeente Amsterdam.

4.3 Overlegorgaan RMA

De Rekenkamer Metropool Amsterdam is een onafhankelijk orgaan en stelt het juist daarom op prijs om vertegenwoordigers van de raden te consulteren over de begroting, begrotingswijzigingen, de 8-maands rapportage, de jaarrekening, het personeelsbeleid en de bedrijfsvoering (huisvesting, ICT) van de rekenkamer. Dat gebeurt in het Overlegorgaan RMA, waarin de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad zijn vertegenwoordigd. In dit overlegorgaan zijn ook de bestuurscommissies vertegenwoordigd via een lid uit de Klankbordgroep. In 2017 is dit overlegorgaan tweemaal bijeengekomen: op 9 mei en op 17 oktober.

4.4 Beleids- en organisatieontwikkeling

De vorige beleidsperiode liep formeel tot 1 juni 2016. Voor de nieuwe beleidsperiode 2016-2022 is de beleidsvisie RMA vastgesteld.¹⁰ Om meer systematisch aandacht te besteden aan belangrijke organisatorische aspecten zijn in 2016 intern werkgroepen gevormd en actieplannen opgesteld. De RMA-werkgroepen houden zich bezig met de volgende onderwerpen: (1) samenwerken met andere rekenkamers, (2) bevoegdheden RMA, (3) innovatieve methoden in het onderzoek, (4) samenwerken met burgers en (5) monitoren van de beleidsvisie.

4.5 Bedrijfsvoering

De rekenkamer heeft op 2 januari 2016 de nieuwe kantoorruimte Weesperstraat 105A in gebruik genomen. De rekenkamer huurt daar 525 m².

Dienstverleningsovereenkomst met de Cluster Bedrijfsvoering van de gemeente Amsterdam

De rekenkamer heeft in het verleden een dienstverleningsovereenkomst (SLA) met de Bestuursdienst van de gemeente Amsterdam afgesloten waarin de ondersteuning voor het te voeren personeelsbeleid en de financiële administratie (inclusief begroting en jaarrekening) is opgenomen. De looptijd van de SLA tussen de rekenkamer en de Bestuursdienst is reeds enkele jaren verstreken. Vanaf 1 januari 2015 wordt de betreffende dienstverlening verzorgd door de Cluster Bedrijfsvoering van de gemeente. De rekenkamer heeft aangedrongen om een nieuwe SLA af te sluiten. Aan dit verzoek is tot op heden geen invulling gegeven.

¹⁰ *Navolgbaar afrekenen op de participatiesamenleving*, beleidsvisie Rekenkamer Metropool Amsterdam 2016-2022 d.d. 22 september 2016.

Bedrijfsvoeringverklaring

De bedrijfsvoering is getoetst aan vijf relevante aspecten. Op basis daarvan achten we de bedrijfsvoering van voldoende niveau.

1. Financiën en processturing: *voldoende*
 - De financiële administratie van de rekenkamer wordt gevoerd door de rve Financiën van de Cluster Bedrijfsvoering van de gemeente Amsterdam. Vanaf het boekjaar 2017 wordt vanwege doelmatigheidsoverwegingen de financiële administratie niet meer gevoerd met het AFS (Amsterdams Financieel Systeem), maar het financieel pakket geschikt voor kleinere organisaties.
2. Juridische (beleids)kaders: *voldoende, maar er is nog geen plaatsvervangend lid van de rekenkamer benoemd*
 - De rekenkamer werkt binnen het kader van de Regeling gemeenschappelijke Rekenkamer Metropool Amsterdam en heeft een reglement. Er is in 2015 een nieuwe Regeling gemeenschappelijke Rekenkamer Metropool Amsterdam opgesteld en door beide gemeenteraden goedgekeurd. De nieuwe regeling is vanaf 1 juni 2016 van kracht. Voor de wijze waarop de bestuurscommissies in Amsterdam bij het uitvoeren van de rekenkamerfunctie zullen worden betrokken is een afzonderlijke richtlijn vastgesteld.
 - De tekst in de gemeenschappelijke regeling uit 2010 maakte het praktisch niet mogelijk om een plaatsvervanger van de directeur van de rekenkamer te benoemen. De tekst in de nieuwe gemeenschappelijke regeling 2016 maakt het mogelijk om een plaatsvervanger te gaan werven. De wervingsactiviteiten moeten nog worden gestart.
 - Met ingang van 4 augustus 2016 zijn de bevoegdheden van de directeur om privaatrechtelijke en arbeidsrechtelijke handelingen te verrichten formeel geregeld.
 - De Rekenkamer Metropool Amsterdam heeft een klachtenregeling, die is gepubliceerd op de website van de rekenkamer.
3. Informatie(beveiliging): *voldoende*
 - De rekenkamer ontwikkelt een eigen ICT-voorziening, waarbij tevens aansluiting is geborgd met de ICT-infrastructuur met de gemeente Amsterdam. Daar waar van toepassing sluit de rekenkamer zich aan bij de daar gehanteerde regels en procedures.
 - De kantoorruimten worden buiten kantooruren 24/7 gemonitord door een particuliere beveiligingscentrale.
 - Met oog op een zorgvuldige omgang met gegevens heeft de rekenkamer een algemene melding gedaan van haar onderzoek bij de Autoriteit Persoonsgegevens.¹¹

¹¹ Deze meldingsplicht zal met het van toepassing worden van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), vanaf 25 mei 2018 komen te vervallen.

- Tot de personeelsdossiers van de medewerkers hebben alleen de directeur en de gemandateerde personeelsadviseur toegang.
- Voor het uitwisselen van vertrouwelijke onderzoekgegevens maakt de rekenkamer gebruik van beveiligde USB-sticks.
- De rekenkamer heeft een Archiefbeheersplan dat een handvat geeft voor een uniforme en toegankelijke archivering die voldoet aan de wettelijk daaraan te stellen eisen. In 2015 is in afstemming met Stadsarchief Amsterdam een semi-statisch archief opgebouwd, welke op termijn aan het Stadsarchief kan worden opgedragen. Onderzoeken van voor 1 juni 2010 zijn al overgedragen aan het stadsarchief.

4. Personeel & Organisatie: *voldoende*

- De medewerkers van het bureau van de rekenkamer zijn ambtenaren in dienst van de gemeente Amsterdam en zijn rechtspositioneel volledig vergelijkbaar met medewerkers van de gemeente Amsterdam. Zij vallen onder dezelfde rechtspositionele regelingen (NRGA).
- De rekenkamer heeft een personeelsoverlegvergadering. Deze is in 2017 twee maal bijeen geweest. Hierin zijn onder meer de huisvesting, de begroting en de jaarrekening besproken.
- In 2015 is een personeelstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Gemiddeld gaven de medewerkers een 7,7 voor het werken bij de RMA. Uit het onderzoek kwamen drie aandachtspunten naar voren: loopbaanbeleid, informatievoorziening en projectleiding. In de personeelsoverlegvergadering is over deze aandachtspunten gesproken en zijn er afspraken gemaakt.
- De directeur van de rekenkamer overlegt regelmatig met de personeelsadviseur om te toetsen of het personeelsbeleid binnen de kaders blijft van de NRGA en passend is bij de zorgvuldigheid die van een rekenkamer verwacht mag worden. De personeelsadviseur stemt haar adviezen af met een vertegenwoordiger van rve Personeel en Organisatieadvies. Bij afwijkingen van de regels maakt de directeur daarover afspraken met de gemeentesecretaris van Amsterdam. Als er een meningsverschil is tussen de directeur en de gemeentesecretaris, wordt dit meningsverschil voorgelegd aan vertegenwoordigers van het presidium van de gemeenteraad van Amsterdam.
- Na afloop van een onderzoeksproject worden het project en het functioneren van de medewerkers in het project geëvalueerd.
- Met iedere medewerker wordt één maal per jaar een beoordelingsgesprek gevoerd. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt.
- De rekenkamer hecht eraan dat medewerkers zich blijven bekwamen. Daartoe wordt 4% van het personeelsbudget bestemd voor opleiding en nascholing (circa € 64.000). De werkelijke kosten 2017 waren bijna € 53.000. Ongeveer € 8.000 heeft betrekking op de kosten van externe opleidingen en coaching. Daarnaast heeft € 45.000 betrekking op de tijd die medewerkers in 2017 aan kennisontwikkeling en opleidingen hebben besteed. In het laatste bedrag zijn ook de uren opgenomen van een medewerker die een promotieonderzoek uitvoert.

- De medewerkers van de rekenkamer leggen ten overstaan van de directeur van de rekenkamer de ambtseed af en tekenen bij aanvang van hun dienstverband een geheimhoudingsverklaring. Voorafgaand aan het besluit tot aanstelling van een nieuwe medewerker dient hij/zij een *Verklaring omtrent gedrag* (VOG) te overleggen.
- Drie medewerkers van de rekenkamer zijn in bezit van een BHV-certificaat. In december 2017 is de jaarlijkse ontruimingsoefening gehouden.
- In 2017 bedroeg het ziekteverzuim bij het bureau van de rekenkamer 7,3%. Dit wijkt negatief af van de norm van 2,4 % die de gemeente voor de rekenkamer hanteert.¹² Het hogere ziekte verzuim wordt nagenoeg volledig veroorzaakt door twee langdurig zieken, één medewerker in de ondersteuning en één onderzoeker.

5. Communicatie & Dienstverlening: *voldoende*

- De rekenkamer wil een open en transparante organisatie zijn. Rapporten zijn openbaar en worden gepubliceerd op de website. De onderzoeksprogramma's worden na consultatie van de raadsleden vastgesteld en ook op de website gepubliceerd.
- Toetsing van de kwaliteit van de rapporten vindt tijdens het onderzoek plaats door de gecontroleerden (via feitelijk wederhoor) en de afnemers (via het vragen om een bestuurlijke reactie). Na afloop van het onderzoek geven de behandeling in de raad en het publieke debat signalen over de kwaliteit.
- De directeur van de rekenkamer voert regelmatig overleg met vertegenwoordigers van de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad.

Controle accountant

De controle van de jaarrekening 2017 is door het accountantskantoor Baker Tilly Berk uitgevoerd. De door deze organisatie afgegeven controleverklaring is onder *Overige gegevens van de jaarrekening* opgenomen.

¹² Dit betreft de norm voor het ziekteverzuim 2018. Voor 2017 is dit cijfer niet bekend.

5 Jaarrekening

5.1 Programmarekening

Het programma van de rekenkamer bestaat uit het uitvoeren van de rekenkamerfunctie voor de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten. Hieronder volgt een overzicht van baten en lasten over de periode 1 januari tot en met 31 december 2017 en het resultaat over deze periode.

<i>baten</i>	<i>realisatie</i> 2016	<i>begroting</i> 2017	<i>realisatie</i> 2017	<i>verschil</i>
bijdrage Amsterdam	1.791.250	1.800.200	1.800.200	0
bijdrage Zaanstad	182.040	182.950	182.950	0
overige baten	9.196	P.M.	1.950	1.950
totaal	1.982.486	1.983.150	1.985.100	1.950

<i>lasten</i>	<i>realisatie</i> 2016	<i>begroting</i> 2017	<i>realisatie</i> 2017	<i>verschil</i>
personeelslasten	1.506.094	1.696.914	1.687.353	9.561
huisvestingslasten	196.800	185.000	184.616	384
ICT-kosten	84.250	100.000	90.792	9.208
druk- en bindwerk	19.357	19.000	18.808	192
overige materiële kosten	49.189	50.000	50.548	-548
bijdragen aan gemeenten	19.732	9.860	9.860	0
kapitaallasten	32.411	32.622	32.622	0
onvoorzien		2.000	-	2.000
totaal	1.907.833	2.095.396	2.074.599	20.797

<i>resultaat</i>	<i>realisatie</i> 2016	<i>begroting</i> 2017	<i>realisatie</i> 2017	<i>verschil</i>
saldo van baten en lasten	74.653	-112.246	-89.499	22.747
mutaties reserves	32.621	112.246	112.246	0
resultaat	107.274	0	22.747	22.747

5.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Begroting 2017

In de programmarekening is de goedgekeurde begroting na de tweede wijziging opgenomen. Voor het uitvoeren van de rekenkamerfunctie is op 15 juli 2016 de oorspronkelijke begroting 2017 vastgesteld. De ontwerpbegroting 2017 is in

overeenstemming met de gemeenschappelijke regeling ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad. Dit heeft niet tot wijzigingen geleid.

In 2017 zijn er twee begrotingswijzigingen geweest.¹³ In de eerste begrotingswijziging is het besluit verwerkt over de resultaatbestemming 2016. Tevens zijn enkele kostencategorieën aangepast aan de te verwachten kostenontwikkelingen. In de tweede begrotingswijziging zijn naar aanleiding van de 8-maandsprognose eveneens enkele kostencategorieën aangepast. Op dat moment is tevens besloten de reserve ICT van € 50.000 vrij te laten vallen omdat uit onderzoek bleek dat het huren van ICT-apparatuur en het leasen van software voordeliger is dan het zelf aanschaffen. Om de exploitatiebegroting sluiten te maken is bij de tweede begrotingswijziging eveneens besloten € 30.000 aan de algemene reserve te onttrekken.

Postgewijze toelichting

Bijdragen Amsterdam en Zaanstad

In de gemeenschappelijke regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam is bepaald dat de deelnemende gemeenten voor een periode van zes jaar de jaarlijkse bijdrage aan de rekenkamer vaststellen. De bedragen worden wel jaarlijks geïndexeerd. De bijdragen 2017 van de gemeenten Amsterdam en Zaanstad (€ 1.800.200 respectievelijk € 182.950) zijn in het boekjaar gefactureerd. De verhoging wegens indexering (in totaal € 9.860) is daarbij in mindering gebracht (zie toelichting bijdragen aan gemeenten).

Overige baten

In 2017 heeft de rekenkamer € 1.950 aan overige baten. Dit betreft een opbrengst vanwege een vergoeding voor een gastcollege bij de Erasmus Universiteit.

Personeelslasten

Eind 2017 werkten, naast de directeur/bestuurder, 20 medewerkers (17,9 fte) bij de rekenkamer. 13 medewerkers hadden een vast contract en 7 medewerkers een tijdelijk contract. Van de 20 medewerkers waren 10 vrouw en 10 man.

Onder de personeelskosten van de eigen formatie zijn naast de loonkosten van het vaste en tijdelijke personeel ook de kosten van de directeur/bestuurder verantwoord. Verder zijn onder de personeelskosten de kosten opgenomen van de inhuur van uitzendkrachten en externe deskundigen. Externe deskundigen zijn ingehuurd voor de specialistische ondersteuning bij het uitvoeren van onderzoeken en de bedrijfsvoering. Tot slot zijn onder deze post de overige personeelskosten verantwoord zoals reiskosten, externe opleidingskosten en kennisontwikkeling (congressen en symposia).

¹³ De eerste begrotingswijziging 2107 is opgenomen in de begroting 2018 en op 28 juli 2017 goedgekeurd. De tweede begrotingswijziging 2017 dd. 11 oktober 2017 is na behandeling in het Overlegorgaan op 11 oktober 2017 vastgesteld.

De personeelslasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Personeelskosten eigen formatie	€ 1.586.553
Inhuur uitzendkrachten	€ 28.000
Inhuur externe deskundigheid	€ 56.321
Overige personeelskosten	€ 16.479
Totaal	€ 1.687.353

Ten opzichte van de begroting is een kleine € 10.000 minder besteed dan begroot. Bij de onderzoeken Vergunningstelsel passagiersvaart, recreatieschap Spaarnwoude, dak en thuislozen, armoedebeleid en Wta-beoordeling ACAM is externe deskundigheid ingehuurd.

De bezoldiging van de directeur

De directeur/het lid rekenkamer heeft in 2017 een bezoldiging genoten van € 163.071. Dit is inclusief alle werkgeverslasten. De hoogte van de bezoldiging van de huidige directeur/ het lid rekenkamer is afgestemd op de bezoldiging van een wethouder van de gemeente Amsterdam en ligt beneden de geldende norm voor de publieke sector. Volgens de *Wet normering topinkomens (WNT)* mogen bestuurders in de publieke sector niet meer verdienen dan een ministersalaris (2017: € 181.000). In onderstaande tabel zijn de wettelijk verplichte gegevens in het kader van de WNT opgenomen.

Tabel 5.1 - WNT bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

functie	naam	ingangsdatum benoeming	einddatum na herbenoeming 2016	omvang aanstelling	beloning	belastbare vaste en variabele onkosten vergoedingen	voorzieningen beloning betaalbaar op termijn *)	uitkeringen wegens beëindiging van het vaste dienstverband
2017								
directeur/ bestuurder	J.A. de Ridder	01-08-2010	31-07-2022	36 uur	€ 145.568	geen	17.503	geen
2016								
directeur/ bestuurder	J.A. de Ridder	01-08-2010	31-07-2022	36 uur	€ 141.083	geen	17.224	geen

*) Betreft werkgeversdeel afgedragen ABP-premie voor pensioen.

De directeur/lid rekenkamer heeft voor zakelijke reizen een NS-business kaart. Daarmee volgt hij de standaardwerkwijze voor ambtenaren bij de gemeente Amsterdam. In 2017 is er via die kaart € 962,19 aan reiskosten gedeclareerd. Er zijn door de directeur/lid rekenkamer geen andere onkosten gedeclareerd.

De directeur had in 2017 de volgende nevenfuncties:

- Voorzitter Stichting De Toneelschuur, in Haarlem.
- Voorzitter Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies
- Lid van de Raad van Advies van het *College of Communication* en de *Graduate School of Communication*, beide van de Universiteit van Amsterdam.

Deze nevenfuncties zijn onbezoldigd. Voor nevenactiviteiten zoals lezingen zijn geen substantiële geschenken¹⁴ of beloningen ontvangen.

Huisvestingskosten

De huisvestingskosten bedragen € 184.616 en hebben betrekking op huur, servicekosten, onroerend zaakbelasting, incidentele zaalhuur, schoonmaak, aanschaf bureaumeubilair en beveiligings- en bewakingskosten.

ICT-kosten

De ICT-kosten hebben betrekking op de kosten van automatisering en telecommunicatie. De betreffende faciliteiten neemt de rekenkamer grotendeels af van de gemeente Amsterdam. Hiervoor is een bedrag van circa € 73.000 in rekening gebracht. De totale ICT-kosten bedroegen ruim € 90.000. Het verschil zijn gemaakte kosten voor het verder verbeteren van onze website, licentiekosten onderzoeksprogrammatuur, ontvlechtingskosten gemeentelijk netwerk en dergelijke.

Druk- en bindwerk

De kosten voor grafisch ontwerp, druk- en bindwerk alsmede distributie van rekenkamerrapporten bedroegen € 18.808. De laatste jaren laten de drukkosten een dalende trend zien omdat onderzoeksrapporten steeds minder worden gedrukt en steeds meer digitaal worden gepubliceerd.

Overige materiële kosten

De overige materiële kosten bestaan uit de kosten die de gemeente Amsterdam in rekening brengt voor het voeren van de financiële en personeelsadministratie en de advisering bij personele aangelegenheden. Verder vallen onder deze post de accountantskosten, de kosten van contributies voor brancheorganisaties, kantoorkosten, verzekeringskosten, etc. In totaal was een bedrag van € 50.000 begroot. De werkelijke kosten waren € 548 hoger.

Bijdragen aan gemeenten

Bij de eerste begrotingswijziging zijn de gemeentelijke bijdragen 2017 als gevolg van de verwachte stijging van het CBS-indexcijfer verhoogd. Deze verhoging heeft de RMA voor eigen rekening genomen en verantwoord als bijdragen aan gemeenten. Het verantwoorde bedrag van € 9.860 heeft voor € 8.950 betrekking op Amsterdam en voor € 910 op Zaanstad. Voor de dekking van deze kostenpost is ten laste van het resultaat 2016 een specifieke bestemmingsreserve gevormd.

Geen Vpb-plicht

De rekenkamer is niet vennootschapsbelastingplichtig omdat dat zij geen winsten realiseert. Vanwege het publieke belang worden door de rekenkamer af en toe presentaties of gastcolleges verzorgd, zonder daarvoor kosten in rekening te brengen.

¹⁴ Substantieel betekent meer dan de Amsterdamse norm van € 50.

Soms ontvangen we daarvoor een geringe – niet-kostendekkende – vergoeding. Daarnaast komt het voor dat de rekenkamer samenwerkt met andere rekenkamers. Een eventueel verschil in ingezette capaciteit wordt op basis van kostendekkende tarieven, zonder winstopslag, verrekend. De betreffende baten worden verantwoord onder *Overige opbrengsten*.

Resultaat vóór en na mutaties in de reserves

<i>resultaat</i>	<i>realisatie</i> 2016	<i>begroting</i> 2017	<i>realisatie</i> 2017	<i>verschil</i>
saldo van baten en lasten	74.653	-112.246	-89.499	22.747
mutaties reserves	32.621	112.246	112.246	0
resultaat	107.274	0	22.747	22.747

De kolom *realisatie* laat een saldo van baten en lasten zien van € 89.499 (tekort vóór mutaties in de reserves). Het resultaat ná de mutaties in de reserves bedraagt € 22.747 (overschot). Het verschil van € 112.246 heeft betrekking op mutaties in de reserves. Er is € 82.246 onttrokken c.q. vrijgevallen bij de bestemmingsreserves en € 30.000 onttrokken aan de algemene reserve. De onttrekkingen waren alle begroot.

De onttrekking bij de bestemmingsreserves heeft voor € 32.622 te maken met de financiële dekking van de afschrijvingslasten van het softwarepakket en de initiële verbouwings- en inrichtingskosten van de kantoorlocatie Weesperstraat 105A. In de toelichting op de balans is bij de post Eigen vermogen een overzicht opgenomen waarin het verloop van de reserves is gespecificeerd.

De begrote onttrekking aan de algemene reserve van € 30.000 is het gevolg van dat bij de 8-maandsrapportage een exploitatietekort werd verwacht. Omdat de meeste kosten-categorieën binnen de budgetten zijn gebleven sluit de programmarekening 2017 met een positief financieel resultaat van in totaal € 22.747.

Het overschot van € 22.747 wordt overeenkomstig de voorschriften van het BBV als afzonderlijk post op de balans verantwoord. In *Overige gegevens van de jaarrekening* is een voorstel opgenomen hoe het overschot wordt bestemd.

5.3 Balans

<i>Activa (in €)</i>	31-12-2017	31-12-2016	<i>Passiva (in €)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Vaste activa			Eigen Vermogen		
Materiële vaste activa			Algemene reserve	270.000	246.379
- huisvesting	200.000	225.000	Bestemmingsreserves	200.000	232.622
- softwarepakket	0	7.622	Nog te bestemmen resultaat	22.747	107.274
Vlottende activa			Vaste schulden		
Liquide middelen	0	0	Kapitaalschuld		
Vorderingen	56.437	1.838.112	Vlottende passiva		
Overlopende activa	411.962	0	Bank- girosaldi	-	-
			Overige overlopende passiva	175.652	1.484.459
totaal	668.399	2.070.734	totaal	668.399	2.070.734

5.4 Toelichting op de balans per 31 december 2017

ACTIVA

Materiële vaste activa

Algemeen

Investerings tot een bedrag van € 10.000 worden niet geactiveerd, maar in een keer in het jaar van aanschaf als last genomen.

Overzicht van het verloop van de materiële vaste activa

	Boekwaarde per 1-1-2017	Investerings 2017	Afschrijving in boekjaar	Boekwaarde per 31-12-2017	Afschrijving (lineair)
Initiële verbouwings- en inrichtingskosten Weesperstraat 105a	225.000	€ 0	€ 25.000	€ 200.000	10 jaar (2016-2025)
Softwarepakket	€ 7.622	€ 0	€ 7.622	€ 0	3 jaar (2015-2017)
Totaal	€ 232.622	€ 0	€ 32.622	€ 200.000	

De posten in dit overzicht worden hierna postgewijs toegelicht.

*** Initiële verbouwings- en inrichtingskosten Weesperstraat 105A € 200.000**

De oorspronkelijke investering in de nieuwe huisvestinglocatie, Weesperstraat 105A, 6^e verdieping, bedroeg € 250.000. De betreffende huisvesting is begin 2016 in gebruik genomen. Overeenkomstig de duur van het huurcontract wordt deze investering in 10 jaar (lineair) afgeschreven. De dekking van de jaarlijkse afschrijvingskosten vindt plaats vanuit de reserve huisvesting.

*** Softwarepakket € 0**

In 2014 is voor het doen van onderzoek een specialistisch softwarepakket aangeschaft. Deze kosten van dit pakket bedroegen € 22.864 en worden in 3 jaar afgeschreven. In 2017 is conform het afschrijvingsplan de restantboekwaarde van € 7.622 volledig afgeschreven.

Liquide middelen € 0

Het saldo van de ING-bankrekening per 31 december 2017 bedraagt € 0. Dit is een gevolg van de verplichting tot schatkistbankkieren bij de rijksoverheid. Evenals gemeenten, is de rekenkamer verplicht alle liquide middelen daar te stallen. Om die reden wordt de bankrekening van de rekenkamer dagelijks door de gemeente Amsterdam afgeroomd of aangezuiverd waardoor het saldo van de bankrekening dagelijks een saldo van € 0 laat zien. Als gevolg van die mutaties is er een rekening-courantverhouding met de gemeente Amsterdam ontstaan. Deze post is verantwoord onder Overlopende activa.

Vorderingen € 56.437

De vorderingen per 31 december 2017 hebben betrekking op vorderingen op het btw-compensatiefonds. De door de gemeenschappelijke regeling betaalde btw kan via de gemeenten Zaanstad en Amsterdam bij het btw-compensatiefonds worden verrekenen. Om die reden is van Amsterdam € 51.520 van Zaanstad € 4.917 te vorderen.

Overlopende activa € 411.962

De volgende posten zijn onder de overlopende activa opgenomen:

- Rekening-couranthouding met de gemeente Amsterdam € 370.298. Voor een toelichting wordt verwezen naar de post liquide middelen;
- Vooruitbetaalde huur en servicekosten eerste kwartaal 2018 voor de 6^e verdieping Weesperstraat 105a Amsterdam € 40.853;
- Met de gemeente te verrekenen kosten Multivers € 811,25

PASSIVA

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de rekenkamer eind 2016¹⁵ bestond uit een algemene reserve van € 300.000 en vier bestemmingsreserves voor een bedrag van € 282.246. Het eigen vermogen, vóór resultaatbestemming, aan het eind van het jaar bestaat een algemene reserve van € 270.000 en een reserve Huisvesting van € 200.000. In het hierna volgende overzicht is het verloop van de reserves gespecificeerd.

Overzicht van verloop reserves 2017

<i>reserves</i>	<i>31-12-2016 vóór resultaatbestemming</i>	<i>Resultaat- bestemming 2016</i>	<i>1-1-2017 Na resultaatbestemming</i>	<i>Onttrekking/ toevoeging 2017</i>	<i>31-12-2017 vóór resultaatbestemming</i>
Algemene reserve	246.378	53.622	300.000	-30.000	270.000
Bestemmingsreserves					
- Huisvesting	225.000		225.000	-25.000	200.000
- Softwarepakket	7.622		7.622	-7.622	0
- Indexering 2017		9.860	9.860	-9.860	0
- Verzoekonderzoek		39.764	39.764	-39.764	0
- ICT				0	0
Totaal reserves	479.000	103.246	582.246	-112.246	470.000

Algemene reserve

De Algemene reserve is bedoeld voor het opvangen van schommelingen in de uitgaven voor onderzoek. Indien in de toekomst vanwege extra onderzoeksinspanningen er meer kosten worden gemaakt dan de ontvangen jaarlijkse bijdragen, zal het tekort uit deze reserve worden gedekt. Voor het opvangen van schommelingen in de uitgaven streeft de rekenkamer ernaar om een Algemene reserve aan te houden van maximaal 15% van de te ontvangen jaarlijkse bijdragen. De reserve vóór resultaatbestemming bedraagt € 270.000. Dit is circa 13,5% van de te ontvangen jaarlijkse bijdragen.

Reserve Huisvesting

Per 4 januari 2016 is de nieuwe locatie Weesperstraat 105A, 6^e verdieping, in gebruik genomen. Om de (her-)inrichtings-, verbouwings- en overige daarmee samenhangende kosten met eigen middelen te kunnen realiseren is een specifieke bestemmingsreserve gevormd. In 2017 is, in overeenstemming met het afschrijvingsplan, voor de tweede keer € 25.000 aan deze reserve onttrokken.

Reserve Softwarepakket

Voor de financiering van een - in 2014 aangeschaft - softwarepakket is in 2015 een bestemmingsreserve gevormd van € 22.864. De afschrijvingslasten van dit pakket

¹⁵ Na resultaatbestemming 2016.

worden uit deze reserve gedekt. Eind 2017 is de software volledig afgeschreven en is de reserve op € 0 uitgekomen.

Reserve indexering 2017

In het voorjaar 2017 werd op basis van de CBS-cijfers verwacht dat de gemeentelijke bijdragen in de begroting 2017 0,5% te laag waren begroot. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2016 heeft de rekenkamer besloten om deze verhoging volledig te dekken uit het gerealiseerde resultaat 2016. Om dit begrotingstechnisch te regelen is een reserve gevormd van € 9.860. Deze reserve is in 2017 ook weer volledig afgewikkeld.

Reserve verzoekonderzoek Amsterdam

Extra kosten als gevolg van verzoekonderzoeken kunnen in overeenstemming met de gemeenschappelijke regeling worden doorbelast aan de gemeente die een verzoek indient. Bij de resultaatbestemming 2016 is besloten om een bedrag van € 39.764 niet aan Amsterdam uit te keren maar te bestemmen voor de kosten van het verzoekonderzoek armoede in Amsterdam. Naast het verzoekonderzoek armoede heeft de gemeenteraad ook nog een verzoek gedaan om een onderzoek uit te voeren naar het vergunningenstelsel passagiersvaart in Amsterdam. Vanwege de verzoekonderzoeken heeft de rekenkamer de onderzoekscapaciteit tijdelijk uitgebreid. Conform de begroting zijn de middelen uit deze reserve in 2017 ten gunste gebracht van de programmabegroting.

Reserve ICT

Voor de afschrijvingskosten van diverse ICT-investeringen in het innoveren en digitaliseren in het openbaar maken van rapporten en het vervangen van apparatuur is bij de 1^e begrotingswijziging een reserve gevormd van € 50.000. Bij nader onderzoek bleek dat het huren van de apparatuur en het leasen van software voordeliger is en meer flexibiliteit geeft. Om die reden is besloten om niet zelf tot aanschaf over te gaan maar jaarlijks de kosten te betalen. Dit betekent dat de gevormde reserve van € 50.000 volledig kan vrijvallen. De bij de eerste begrotingswijziging gevormde reserve van € 50.000 valt volledig weg tegen de € 50.000 vrijval van de tweede begrotingswijziging. Per saldo wordt de programmarekening 2017 niet gemuteerd.

Nog te bestemmen resultaat

In 2017 is een financieel resultaat, na mutaties in de reserves, gerealiseerd van € 22.747. Voor een toelichting op het *Nog te bestemmen resultaat* wordt korthedshalve verwezen naar het onderdeel Resultaatbestemming zoals die is opgenomen onder *Overige gegevens van de jaarrekening*.

Overlopende passiva

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

<i>omschrijving</i>	<i>31-12-2017</i>
Crediteuren	169.052
Nog in rekening te brengen OZB-belasting 2015, 2016 en 2017 (schatting)	6.600
totaal	175.652

5.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De belangrijke financiële verplichtingen waaraan de rekenkamer is gebonden en die niet in de balans zijn opgenomen, zijn als volgt toe te lichten.

Huurcontracten

De rekenkamer huurt vanaf 15 september 2015 kantoorruimte op de 6^e verdieping van de Weesperstraat (105A). De huursom bedraagt € 128.000 op jaarbasis (exclusief servicekosten). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd. Het huurcontract loopt tot 14 september 2025.

Vakantiedagen

Aan de vakantiedagen die eind 2017 nog niet zijn opgenomen, is een waarde toe te kennen van ruim € 58.000.

Overig

Wachtgeldverplichtingen

De rekenkamer heeft ultimo 2017 geen WW- of andersoortige verplichtingen jegens (ex-)medewerkers. Een medewerker is binnen de gemeente gedetacheerd. In overeenstemming met afspraken met de gemeentesecretaris zal dit leiden tot een herplaatsing.

Creditcards en garanties

De rekenkamer beschikt niet over creditcards en heeft geen garanties verstrekt. Wel hebben de directeur/bestuurder en de medewerkers, overeenkomstig de bij de gemeente Amsterdam in 2015 ingevoerde regeling, een NS-business card voor het maken van dienstreizen met het openbaar vervoer.

Overige gegevens van de jaarrekening

Vaststelling jaarverslag en resultaatbestemming

Op grond van artikel 34 lid 3 van de Wet Gemeenschappelijke regeling dient het bestuur van de gemeenschappelijke regeling de jaarrekening vast te stellen. De vastgestelde jaarrekening wordt aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten ter kennisname gezonden. Tevens ontvangt de provincie deze vastgestelde jaarrekening

Alvorens de directeur/het bestuur van de gemeenschappelijke regeling besluit de jaarrekening vast te stellen, wordt de jaarrekening besproken in het Overlegorgaan RMA, waarin vertegenwoordigers van de gemeenteraden van beide deelnemende gemeenten zijn vertegenwoordigd.

Het bestuur van de RMA heeft het jaarverslag 2017 na bespreking in het Overlegorgaan RMA van 9 mei 2018 vastgesteld. Tevens is daarbij besloten om het resultaat 2017 van € 22.747 aan de algemene reserve toe te voegen.

Toelichting op de toevoeging van € 22.747 aan de algemene reserve

Om schommelingen tussen de jaarlijkse onderzoeksuitgaven te kunnen opvangen is een algemene reserve in het leven geroepen. Indien in de toekomst vanwege extra onderzoeksinspanningen er een tekort ontstaat, kan dat tekort uit deze reserve worden gedekt. De rekenkamer heeft in overleg met de accountant als richtlijn voor het maximum voor de Algemene reserve een percentage vastgesteld van circa 15% van de jaarlijkse gemeentelijke bijdragen. Dit percentage is goedgekeurd door het Overlegorgaan RMA. Door € 22.747 toe te voegen aan de algemene reserve komt deze uit op circa € 293.000 oftewel circa 15% van de jaarlijkse bijdragen. Overigens zijn de reservemiddelen in formele zin eigendom van de gemeenten omdat de gemeenschappelijke rekenkamer geen rechtspersoonlijkheid bezit.

Accountants

Aan het bestuur van de
Gemeenschappelijke Regeling
Rekenkamer Metropool Amsterdam

Baker Tilly Berk N.V.
Entrada 303
Postbus 94124
1090 GC Amsterdam
T: +31 (0)20 644 28 40
F: +31 (0)20 646 35 07
E: amsterdam@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Gemeenschappelijke Regeling Rekerkamer Metropool Amsterdam (hierna RMA) te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva van RMA op 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. het overzicht van baten en lasten over 2017;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het controleprotocol de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2017 vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van RMA zoals vereist in de Wet Toezicht accountantsorganisaties (Wta), Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (Via) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in

Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 19.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2017. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

c. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het algemeen en dagelijks bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de

begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het controleprotocol.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Gemeentewet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

Accountants

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het dagelijks bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 7 mei 2018

Baker Tilly Berk N.V.

was getekend

drs. E.C.J. Moens RA
Partner Audit

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
telefoon 020 25 478 08
info@rekenkamer.amsterdam.nl

